

KADA RUŽE VIŠE NE MIRIŠU
60x80 cm/komb. tehnika/2021.

SANDRA RADIĆ PARAĆ

Unutarnji mostovi

NISAM VIŠE TU
80 x 30 cm/komb. teh. na drvu/2020.

UVOD

Živimo u vremenu u kojem se uspjeh mjeri zgrtanjem materijalnih dobara. Status, uspjeh i željena pozicija u društvu ostvaruje se kupovinom i posjedovanjem, a kupuje se sve – naklonost, ljubav i ugled u društvu. Na temelju ostvarenih prihoda i imovine gradi se i definira identitet pojedinca. No, upravo zbog takve, posve izmještene, ljestvice vrijednosti, mnogi se pitaju što je istinska ljudska sreća?

Svjedočimo masovnom iseljavanju iz Hrvatske i iako bismo možda očekivali da su svi krenuli trbuhom za kruhom, istraživanja pokazuju kako ljudi ne iseljavaju primarno iz financijskih razloga, već zato što dugoročno ne vide mogućnost napredovanja, razvoja i sretnog života u vlastitoj domovini. Primarni razlozi iseljavanja samo potvrđuju činjenicu kako temelj sreće pojedinca ne čini njegov materijalni doseg, uspjeh i pozicija moći u društvu, već sve one vrijednosti koje smo davno potisnuli i zanemarili kao što su duhovno bogatstvo, kvalitetni odnosi s obitelji, prijateljima i bliskim ljudima, stjecanje iskustva i stvaranje sjećanja na temelju proživljenih trenutaka koji su oplemenili našu dušu.

Iseljavanje kao jedan od najvećih životnih izazova podrazumijeva napuštanje doma, obitelji, prijatelja tj. svega poznatog što nas je oblikovalo, definiralo i učinilo jedinstvenom individuum te kretanje iznova s ciljem da ne zaboravimo svoje nasljeđe kako bismo očuvali vlastiti identitet. Svoje iskustvo iseljenja, proživljenih emocija i unutarnjih borbi akademska umjetnica Sandra Radić Parać interpretirala je u novom ciklusu radova pod nazivom "Unutarnji mostovi".

ODLUKA O ODLASKU

Ciklus obuhvaća ukupno 21 rad unutar kojeg umjetnica oblikuje intimni vizualni dnevnik nastao kao rezultat iskrene refleksije brojnih unutarnjih previranja, stanja i emocija koje je autorica proživljavala u periodu nakon teške odluke o iseljenju. Sandra Radić Parać iselila je 2014. godine iz rodne Dalmacije u kozmopolitski milijunski grad Berlin. Unutarnja borba i rastrganost te podijeljene emocije rezultirali su novim ciklusom slika nastalih u periodu od 2015. do 2021. godine. Kako sama umjetnica kaže, težište njezina rada je bura intimnih osjećaja koji variraju od dubokog razočaranja, melankolije, apatije preko depresije pa sve do oslobođenja

unutarnje snage i buđenja nove nade u ljude koji ovaj svijet čine boljim mjestom za sve nas.

Neizvjesnost, pritisak i očekivanja nove sredine, novih ljudi i, u konačnici, novog života iziskivali su hrabrost i odlučnost te nevjerojatnu energiju prilikom prilagodbe, upoznavanja i pronalaska vlastitog mjesta u novoj sredini. Od umjetnice se očekivalo da istovremeno osigura egzistenciju, podiže obitelj, uskladi privatni i poslovni život te se posveti umjetnosti tj. svom životnom pozivu. Uz sve navedene brige i preokupacije, Sandra Radić Parać se po prvi put u životu našla "s druge strane" granice čineći dio dijaspore što je otvorilo cijelu paletu emocija i razmišljanja, ali i novih vidika, te ukazalo na duboko ukorijenjene probleme poput odnosa iseljenika prema domovini i domovine prema iseljenicima. U prvi plan je iskočio postojeći jaz koji je iz godine u godinu sve dublji, a bazira se na brojnim predrasudama i sve većem animozitetu s obje strane. Sandra Radić Parać pretočila je vrtlog silnih emocija, stanja i razmišljanja koji je obilježio njezino vlastito iskustvo života u iseljensktvu u niz autoportreta i portreta s ciljem razbijanja dugogodišnjih predrasuda i izgradnje unutarnjih mostova između pojedinaca s obje strane granice.

RUŠENJE PREDRASUDA I STEREOTIPA

Umjetnica izabire temu autoportreta kako bi na primjeru vlastitog ljudskog bića izrazila patnju mnogih koji se bore za vlastito ostvarenje i pronalazak sebe u novim okolnostima. Spoznaja sebe zahtijeva direktno okretanje k vlastitosti u cilju istraživanja sebe iznutra prema van. Riječ je o najintimnijim spoznajama do kojih možemo doprijeti ponirući u dubine vlastitih misli, osjećaja i djelovanja. Spremna na taj korak, Sandra Radić Parać kao autorica čiji rad krasi autentičan izraz, u djelima naglašenog intimizma kroz motiv autoportreta razrađuje paletu emocija ljudskog bića. Likovi utjelovljeni na slikama su autoportreti umjetnice ili dijelovi njezine osobnosti koji su rascijepani tj. podijeljeni u emocionalne i iskustvene kategorije. Autoportret nije samo puki skup fizičkih osobina već odražava emotivna stanja, želje i potrebe, vrijednosti i uloge koje krijemo u sebi te se nametnuo kao prirodni odabir u interpretaciji osjetljive, duboke i kompleksne teme iseljensktva, predrasuda i pitanja identiteta. U iseljensktvu je pojedinac često razapet između realnosti, želja i očekivanja, odnosno onoga što on zaista jest, onoga što bi želio biti i onoga što drugi očekuju da bude. Kako sama umjetnica kaže,

PRVI LET
80x40cm/komb. teh. na drvu/2020.

PLAVA KIŠA
28,5 x 50 cm/komb. teh. na drvu/2017.

radovi imaju za cilj rušenje stereotipa "domovina – dijaspora" i obrnuto te gradnju unutarnjih mostova koji bi svojom strukturom učvrstili pojedinca u konfrontaciji s traumom "presađivanja" odnosno situacijom u kojoj pojedinac mijenja doslovce cijeli svoj život uključujući okolinu, posao, jezik, krug prijatelja i životne navike.

SPOZNAJA DUBINE VLASTITIH MISLI I EMOCIJA

Nazivi radova naglašeno su asocijativni, povremeno sjetni te ukazuju na unutarnja previranja i vrtlog emocija koji prati ključne prekretnice u umjetničkom životu (Prvi let, Prije svitanja, Dugi oproštaj, Jesen s tugom plavog mora, Unutarnji svemir...), a svojom simbolikom i asocijacijama mogu kod promatrača inicirati refleksiju sličnih iskustava, sjećanja i težnji. Sandra Radić Parać za podlogu radova bira drvo kao živu materiju koja u svojim godovima bilježi i čuva tragove vremena. Različiti formati i oblici, te teksture podloge i povremeni procijepi (Požar u glavi, 2017.; Plava kiša, 2017.) naglašavaju težište, silnice i smjer gibanja, te definiraju kompoziciju djela dok povremeno smještanje okvira unutar okvira (Autoportret, 2017.; Autoportret – van okvira, 2020.) daje dodatnu dimenziju i dubinu samom prikazu. Drvena podloga nosi simboličku poruku prostora duhovnosti i pokretačke životne sile čime nas poziva da se distanciramo od materijalnog svijeta i fokusiramo

na vlastiti duhovni razvoj. U fokusu je ljudski lik s naglaskom na lice oblikovano lazurnim slojevima boje koje izražava unutarnja stanja i promjene. To nisu instant reakcije poput bijesa ili ljutnje već emocije koje čine sastavni dio ljudske duše i oblikuju bit pojedinca. Sandra Radić Parać autoportrete smješta u apstraktnu sredinu tek povremeno definiranu elementom stabla, površine vode ili neba tj. segmentima iz svijeta prirode. Vrlo često izvorna površina podloge drva čini sastavni dio kompozicije dodatno potencirajući središnji prikaz. Autorica apliciranjem elemenata poput čipke, zlatnih listića, starog ključa, brokvice i piljevine ostvaruje različite teksture i strukture što doprinosi stvaranju jednog intimnog neposrednog ozračja koje budi reminiscenciju na davno zaboravljene ljudske vrijednosti. Svi elementi dobro su nam poznati te bude sjećanja na neka prošla vremena – bezbrižno djetinjstvo, njegovanje starih zanata i obrta, obiteljska druženja, prisnost i povezanost ljudskog bića sa svojim korijenima. Ključ, miljetić ili korice dnevnika nostalgični su gradbeni elementi koji bude reminiscenciju na zaboravljene vrijednosti – obitelj, povezanost, podršku, zajednički rad i rast. Kao da kontinuirano zaboravljamo kako nismo samo ono što smo danas. Čak i ako iselimo i promijenimo okolinu, posao i ljude – našu srž čini sukus svega onoga što smo do tog trenutka proživjeli. Isprepletene niti odrastanja, odgoja, obitelji, prijatelja, prvih ljubavi, sazrijevanja, stečenih iskustava i donešenih odluka čine tkanje naše osobnosti. I kao što su mnogi običaji i obrti u

AUTOPORTRET LEŽEĆI
46 x 25 cm/komb. teh. na drvu/2018.

prošlosti zahtijevali vrijeme, znanje i potpunu predanost, tako i izrada svakog rada iz novog ciklusa Sandre Radić Parać podrazumijeva sliku sazdanu od žive podloge s vlastitim predispozicijama na kojoj autorica oblikuje željenu misao primjenjujući različite tehnike (akril, ulje, flomasteri, olovka) te aplicirajući elemente s vlastitim djelićem povijesti što zahtijeva iznimnu posvećenost, unutarnji osjećaj za sklad, urođenu sposobnost prijenosa emocije te vizualizaciju dovršenog djela. Boje igraju važnu ulogu u definiranju ozračja pojedinog rada i kreću se od nježnih pastelnih nijansi modre, zelene i lila pa sve do duboke intenzivne plave boje koja budi reminiscenciju na "Modri eter". Radovi variraju od posve prirodne drvene površine u čijem središtu izvire lik (Unutarnji svemir, 2020.) pa sve do naglašeno razvedenih kompozicija s istaknutim teksturama (Autoportret, 2017.; Autoportret – van okvira, 2020.) pri čemu je autoportret smješten u središte okvira unutar okvira dok samo djelo fluidno prelazi iz dvodimenzionalne površine slike u trodimenzionalne gradbene elemente kore drveta koja "probija" unutarnji okvir i otvara kompoziciju. Oblikovanje popratnih motiva i elemenata često je stilizirano i repetitivno poput kapljica kiše, jesenjeg lišća ili površine vode. Naglašena simbolika raznovrsnih pratećih elemenata unosi dinamiku, ali i potiče razvedenost same kompozicije. Upravo obrada teme migracije kroz spoj suverenog vladanja tehnikom ulja na platnu u duhu starih majstora i emocija utkanih putem različitih starinskih eleme-

nata naglašene simbolike čini ove radove bezvremenskim. Oni ne pripadaju niti jednoj epohi već objedinjuju klasično i suvremeno, a pritom interpretiraju svezremensku temu migracije, promjena i osjećaja pripadnosti čime nude mogućnost uvijek novog čitanja utkanih sadržaja.

GRADNJA UNUTARNJIH MOSTOVA

Sandra Radić Parać kroz 21 rad interpretira emocionalne i iskustvene etape koje su se odvijale od trenutka njezinog preseljenja do danas. Tako jedan od ranijih radova pod nazivom "Plava kiša" iz 2017. godine bilježi tugu i melankoliju zbog odlaska i, kako autorica ističe, napuštanje "trogirskog ključa iz ateljea", pripremu za teške dane koji dolaze, a u kojima će kiša pokušati ispratiti sve plave boje "modrog etera". Rad predstavlja simbolički oproštaj od doma i odlazak u novu sredinu u kojoj pojedinac postaje samo broj i gubi osobnost, identitet, jezik i navike. Zaokret u emocijama i odnosu spram promjene primjećujemo u radu "Autoportret – van okvira" iz 2020. godine koji je utjelovio autoričin trenutak intimne životne odluke na tragu redefiniranja sebe same: "okviri života u kojima sam se našla za mene su postali okovi na uštrb moje kreativnosti i umjetničkog rada na što nikako nisam mogla pristati. Stoga sam odlučila razbiti te stare okove i pokušati sebe i svoju novu stvarnost iznova pronaći. Pa čak i ako ne uspijem do kraja ću pokušavati." Iznimno snažan rad prikazuje umjetnicu u

odlučnoj namjeri za nužnom promjenom. Sandra Radić Parać samu sebe prikazuje s pogledom direktno usmjerenim prema promatraču dok rukama drži okvir koji se iz dvodimenzionalne površine transformira u trodimenzionalni okvir sazdan od kore drveta te probija matični okvir rada. Na njegovim bridovima cvatu ruže kao simbol pobjede ljubavi spram života tj. umjetničkog poziva nad teškim životnim okolnostima koje su okovale dušu autorice. S druge strane, u radu "Utopija ili proljeće života" iz 2020. godine autorica prikazuje rast i sazrijevanje mladog ljudskog života ukazujući pritom na iskonsku povezanost čovjeka i prirode.

Tankoćutno prikazana saživljenost i isprepletenost rasta srca i rasta stabla emanira pulsirajuću energiju života aludirajući kako nije bitno gdje smo, nego jesmo li se realizirali i izgradili ispunjen život na kvalitetnim temeljima.

Velik broj radova u fokus stavlja pitanje aktualnih vrijednosti, potreba, odnosa i komunikacije odnosno interakcije između ljudskih bića – koliko doista čujemo, osjetimo, razumijemo i slušamo drugu osobu u svijetu u kojem je sve prenatlačeno i u vremenu kada žurimo, jurimo, brinemo isključivo o sebi, te sve želimo odmah i sad, bez okolišanja (Jupiter i Io, 2017.; Dodir koji nitko nije vidio, 2021.).

UTOPIJA ILI PROLJEĆE ŽIVOTA
39,5 x 39,5 cm/komb. teh. na drvu/2020.

Jedini rad s prikazom starice "Nisam više tu" iz 2020. godine kao kruna cijelog ciklusa smješten je na uskom okomitom formatu koji simbolički povezuje nebo i zemlju te materijalno i duhovno. Rad prikazuje ženu starije dobi s blagim smiješkom na licu, uzdignute glave i pogleda usmjerenog prema budućnosti. Godovi podloge drveta i iskustvene linije lica žene isprepliću se i definiraju izraz koji isijava sreću i zadovoljstvo proživljenim, postignutim i ostvarenim. Lice koje bilježi životno iskustvo i sve proživljene emocionalne bitke te je u konačnici pronašlo svoj unutarnji mir - lice je kojem bismo svi trebali težiti.

PRIJE SVITANJA
80 x 40 cm/komb. teh. na drvu/2020.

NEPRIKOSNOVENA MOĆ LJUDSKOG DUHA

Radovi iz ciklusa "Unutarnji mostovi" duboko su emocionalni, obavijeni aurom mirnoće, ali i iznimne snage osjećaja izraženih u pogledu, položaju tijela ili pokretu ruke, te variraju od odlučnosti, sjete, tuge, nostalgije, preko sreće i nade do unutarnjeg mira. Naglašen je introspektivan karakter radova tj. fokusiranost na vlastitu nutrinu čijim otvaranjem na najdubljoj, posve ranjivoj, razini umjetnica izlaže dušu i ukazuje promatraču povjerenje s nadom da će vlastito otkrivanje skrivenih zakutaka duše potaknuti drugu stranu na isti čin. Namjerno je izostavljeno interpretiranje svakog pojedinog rada, jer svaki rad komunicira direktno utjelovljenim emocijama, iskustvima i stanjima, te ako pojedinac dopusti sebi ogledati se u pojedinom radu otvorit će mogućnost prepoznavanja i poistovjećivanja s proživljenim iskustvom i upravo tada započet će gradnja, rast i razvoj unutarnjih mostova između promatrača koji je spreman upoznavanjem tuđe nutrine – strahova, nadanja i pobjeda – spoznati i vlastitu.

U svijetu koji je usmjeren na zgrtanje materijalnih dobara Sandra Radić Parać hrabro ukazuje na neprikosnovenu moć ljudskog duha i potiče fokusiranje na duhovni rast i razvoj koji omogućuju život u skladu s prirodom. U ovoj vizualnoj i emocionalnoj potrazi za srećom otkrivamo kako upravo zanezarene ljudske vrijednosti omogućuju povezivanje, rast, razvoj i djelovanje za opće dobro te nude drugačiju verziju budućnosti – budućnosti u kojoj bismo zaista i htjeli živjeti.

Sonja Švec Španjol,
mag.hist.art.

ŽIVOTOPIS:

SANDRA RADIĆ PARAC' (1981.) je samostalna umjetnica, prof. likovne kulture i likovna pedagoginja, odrasla i školovana u Dalmaciji. Diplomirala je 2005. godine na Umjetničkoj akademiji sveučilista u Splitu (klasa prof. Željka Marovića), a iste godine, kao najbolja studentica, primila je rektorovu nagradu. Godinama živi od svoga rada kao samostalna umjetnica u Trogiru gdje vodi svoju galeriju - atelje, te radi u struci. Nakon uspješno završenog rezidencijalnog programa „Kunstraum Tapir“ u Berlinu, 2014. se tamo seli, studira njemački jezik i 2018. se upisuje na Deutsche Angestellten-Akademie. U Berlinu otvara vlastito umjetničko poslovanje, stvara u svom ateljeu i radi kao umjetnički pedagog. Inspiracija su joj poezija i priroda, a duga kosa i frizure su joj strast. Članica je HULU-a Split. "Autentičnost i iskrenost prema sebi i svom radu. Sve ostalo će nadoći." joj je moto.

BIOGRAPHY:

SANDRA RADIĆ PARAC' (1981) was raised and educated in Dalmatia. She is an independent artist and art educator who holds the academic title Magister Artium (M.A.). She graduated in 2005 at the Academy of Arts of University of Split (class of Prof. Željko Marović). In that same year she received the Rector's Award as the best student. She has lived off her work as a freelance artist in Trogir where she ran her gallery studio and worked for a few years in art business. After successfully completing the residential program "Kunstraum Tapir" in Berlin, she moved there in 2014. She studied German, and in 2018 she enrolled in Deutsche Angestellten-Akademie. She has opened her own art business in Berlin. Now she works as an art educator and is creative in her studio. Her inspiration is poetry and nature and her passions are long hair and hairstyles. She is a member of HULU Split. Her motto is: "Be authentic and honest with yourself and your work. Everything else will follow."

SAMOSTALNE IZLOŽBE / SOLO EXHIBITIONS:

- Dvorac Vitturi, Kaštel Lukšić, 2002.,
- Općina Okrug, Vijećnica, Okrug Gornji, 2006.
- Muzej grada Trogira, 2014.
- Salon Galić, Split, 2015.
- POUMAR, Nova Gradiška, online izložba, 2020.

VAŽNIJE ŽIRIRANE IZLOŽBE / JURIED ART EXIBITIONS:

- Genova, Italija, V. skup mediteranskih akademija, Commenda di Pre, 2004.
- Muzej Mimara, Zagreb, skupna izložba Hrvatske pasionske baštine, 2005.
- Kunstraum Tapir, Berlin, Njemačka, 2013.
- Galerija Sebastijan, Sv. Vlaho u suvremenoj umjetnosti, Dubrovnik, 2014.
- Galerija Prica, Samobor, 4. međunarodni trienale autoportreta, 2017.
- Perceive Art – Leave a Trail, Galerija Zvonimir, 2018.
- Utopija - distopija, mjesto kojeg nema i unutarne borbe, online izložba, 2020.
- Galerija Prica, Samobor, 5. međunarodni trienale autoportreta, 2021.

E-Mail: radic.p arac.sandra@gmail.com
Web stranica: www.sandraradicparac.com

SOCIJALNI MEDIJI:

Facebook / Sandra Radić Parać / Artist Sandra Radić Parać
Instagram / [paintingsandra](https://www.instagram.com/paintingsandra)
Twitter / [sandraradicart](https://twitter.com/sandraradicart)
Pinterest / Sandra Radić
YouTube / Sandra Radic Parac

GALERIJA SV. KRŠEVANA ŠIBENIK
27. srpnja - 16. kolovoza 2021.